

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De tweede schoolstrijd

Toussint, T.

Citation

Toussint, T. (2022). De tweede schoolstrijd. *Bestuurskundige Berichten*, 37(1), 21-23.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3303737>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3303737>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De tweede schoolstrijd

Tika Toussaint

Op het Calvijn College in Goes mag je wel homo zijn, maar niet homo doen, stelt Jan Bakker, de voorzitter van deze middelbare school.¹ Dit is geen uitzonderlijk geval, want op veel religieuze, vooral reformistische scholen, zijn zogenoemde antihomoverklaringen een vereiste. In dit identiteitsprofiel dat ouders dienen te ondertekenen staat: “Seksualiteit heeft in de Bijbel te maken met het vormen van een onverbrekelijke verbintenis in een huwelijk tussen één man en één vrouw”.² Dat de ouders van deze leerlingen dit ondertekenen zorgt ervoor dat ze op school geen veilige en gezonde omgeving hebben om zich te ontwikkelen, volgens COC Nederland.

Naast deze antihomoverklaringen zijn er de laatste tijd nog meer misstanden geweest rondom het bijzonder onderwijs in Nederland. Neem bijvoorbeeld het Cornelius Haga Lyceum in Amsterdam. Deze islamitische middelbare school, voorheen het Islamitisch College Amsterdam, zou banden hebben met islamitische organisaties die geaffilieerd zijn met terrorisme. Ook zouden er vanuit het Salafisme antidemocratische waarden worden verspreid onder de leerlingen.³ Dit is slechts een klein deel van de misstanden die enkel al in de afgelopen jaren naar buiten zijn gekomen. Deze misstanden zijn mogelijk door Artikel 23 van de Grondwet, waarin de vrijheid van onderwijs is opgenomen. Door de vrijheid van onderwijs mogen bijzondere scholen hun onderwijs voor een deel zelf inrichten. Het probleem is echter dat de onderwijsinspectie het religieuze deel van het onderwijs niet mag controleren. Hierdoor is het dus mogelijk dat scholen bijvoorbeeld homofobische of ondemocratische boodschappen overbrengen. Om dit te voorkomen is het zaak dat de vrijheid van onderwijs wordt ingeperkt en de religieuze scholen verdwijnen.

Legaal discrimineren

De vrijheid van onderwijs zoals we die nu kennen is grotendeels afkomstig uit 1917. Na een lange schoolstrijd kwam er met deze grondwetswijziging een einde aan het verschil in financiering tussen openbaar en bijzonder onderwijs.⁴ Echter bestaat er wel een groot verschil tussen deze twee typen onderwijs. Naast dat het bijzonder onderwijs lesgeeft vanuit een levensbeschouwelijke of godsdienstige overtuiging, mag het leerlingen en leraren weigeren. “Een katholieke school mag het dragen van een hoofddoekje verbieden” is te lezen op de site van de Rijksoverheid. In de volgende zin staat echter dat een bijzondere school niet mag discrimineren. Dat klinkt nogal tegenstrijdig, want het verbieden van een hoofddoek gaat weldegelijk in tegen Artikel 1 van de Grondwet. Een bijzondere school mag dus eigenlijk legaal discrimineren, in tegenstelling tot ieder ander in Nederland.⁵

Populariteit

Het bijzonder onderwijs heeft een voorrangspositie op het openbaar onderwijs. De openbare scholen mogen namelijk geen leerlingen of leraren weigeren. 70% van de Nederlandse leerlingen zitten op het bijzonder onderwijs.⁶ Dit is opmerkelijk omdat 54,5% van de Nederlanders niet religieus is.⁷ Ondanks de steeds toenemende secularisatie, neemt het aantal bijzondere scholen niet af. Volgens Driessen, Agirdag en Merry komt deze populariteit door de goede reputatie die deze scholen hebben.⁵ Deze scholen zouden volgens veel ouders betere cognitieve opbrengsten hebben. Echter komt dit niet overeen met de realiteit. Uit het onderzoek van Driessen et al. blijkt namelijk dat de opbrengsten van bijzondere scholen niet hoger zijn dan dat van openbare scholen, als er rekening wordt gehouden met de leerlingpopulatie.⁸

In die leerlingpopulatie is het argument te vinden waardoor veel ouders waarschijnlijk kiezen voor een bijzondere school boven een openbare school. Ouders uit de middenklasse zouden namelijk minder snel kiezen voor een school met meer leerlingen met een migratieachtergrond.⁹ Openbare scholen hebben meer leerlingen met een migratieachtergrond dan bijzondere scholen, waardoor de bijzondere scholen waarschijnlijk populairder blijven. Dit is echter een verontrustend gegeven, omdat dit de integratie sterk verslechtert. Zeker omdat één van de kerndoelen van onderwijs het “bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen

in godsdienst, levensovertuiging, (...) en afkomst” is.¹⁰

Tegenstrijdigheden

Daarnaast is er met Artikel 23 een grote tegenstrijdigheid in de Grondwet. De vrijheid van onderwijs zoals we die nu kennen gaat namelijk in tegen het gelijkheidsbeginsel van Artikel 1 van de Grondwet. Zoals al eerder genoemd, kan de schoolinspectie niet ingrijpen op het moment dat religieuze scholen waarden uitdragen die in strijd zijn met de Nederlandse grondwet. Hierdoor genieten deze scholen een bepaalde bescherming van Artikel 23, waardoor ze hun eigen gedachtegoed zonder grenzen kunnen overbrengen aan de leerlingen. Zeker ook omdat de bijzondere scholen leerlingen en leraren mogen weigeren als ze niet het ‘juiste’ geloof aanhangen, gaat dit lijnrecht in tegen het gelijkheidsbeginsel. Het meest bijzondere is nog dat de scholen dit niet alleen legaal mogen doen, ze doen dit ook nog gesubsidieerd. Openbare scholen en bijzondere scholen krijgen namelijk evenveel subsidie van de overheid.¹¹

Dan is er nog de scheiding van kerk en staat waar het bij de bijzondere scholen fout gaat. In principe is onderwijs iets van de staat. De staat betaalt en het mag dus bepalen hoe het onderwijs ingericht wordt. Op openbare scholen is dit ook zo, de overheid stelt bepaalde eisen aan de school waar ze zich aan dienen te houden, in ruil voor de subsidie. Echter is dit op bijzondere scholen niet zo, over het religieuze deel van het onderwijs heeft de overheid geen zeggenschap. Hier botst het bijzonder onderwijs met de scheiding van kerk en staat. Als we onderwijs zien als iets van de staat, omdat deze het financiert, zou de kerk hier verder geen invloed op mogen hebben. Bij bijzondere scholen is dit dus wel het geval, waardoor dit nog een tegenstrijdigheid met de wet is.⁵

Hoe dan wel?

Hoe zou het onderwijs in Nederland dan ingericht kunnen worden? Om hier antwoord op te geven moeten we naar Frankrijk kijken. In dit land is het onderwijs anders ingericht dan in Nederland, namelijk volgens het *Laïcisme*. Dit betekent een strenge scheiding van kerk en staat, die verankerd is in het eerste artikel van de Franse Grondwet. In Frankrijk wordt geen enkele godsdienst gefinancierd. Om deze reden is er ook geen financiering voor religieus onderwijs. Alle scholen volgen dezelfde voorschriften, waardoor er op de ene school niet iets compleet anders wordt onderwezen dan op een andere school. Wat er in het curriculum staat wordt bepaald door de staat, deze betaald tenslotte ook het onderwijs. Wel is het curriculum breed, waardoor de leerlingen les krijgen over verschillende religies en culturen.¹³

In Frankrijk bestaat er dus (buiten privéscholen om) geen religieus onderwijs. Dit zou in Nederland ook beter op zijn plaats zijn om meerdere redenen. Allereerst omdat de scheiding tussen kerk en staat zo beter gewaarborgd wordt. Alle leerlingen zullen op deze manier een soort ‘staatsonderwijs’ volgen, waardoor alle kinderen over alle religies en culturen leren. Mochten de ouders willen dat hun kinderen bijvoorbeeld meer leren over het christendom, dan kan de kerk in deze behoefte voorzien. Doordat de staat het hele curriculum kan bepalen, leren alle leerlingen over de Nederlandse normen en waarden. Hierdoor kunnen misstanden, zoals ondemocratisch of homofobisch onderwijs worden voorkomen.

Daarnaast is dit soort onderwijs veel beter voor de integratie. In het systeem met enkel openbare scholen, zullen de scholen veel gemengder zijn. Hierdoor kan beter voldaan worden aan de kerndoelen van het onderwijs, waar het bijbrengen van kennis in en respect voor verschillen in godsdienst er één is. Dit komt doordat leerlingen van verschillende afkomsten en met verschillende godsdiensten voortaan niet meer op verschillende scholen zitten. Daarnaast horen de leerlingen in dit systeem iets anders dan zij thuis altijd horen, wat goed is voor de ontwikkeling.⁸

Conclusie

Dat het huidige Nederlandse schoolsysteem met de bijzondere scholen voor veel problemen zorgt is duidelijk. De antihomoverklaringen en de islamitische school die terroristische banden zou hebben, zijn hier duidelijke voorbeelden van. Dat deze misstanden zich kunnen voordoen is te danken aan Artikel 23 van de Nederlandse Grondwet. Door de vrijheid van onderwijs mogen de bijzondere scholen hun onderwijs namelijk deels zelf inrichten. Over dat (vaak religieuze) deel heeft de overheid weinig te zeggen, de onderwijsinspectie mag daar zelfs niet op controleren. Hierdoor hebben de bijzondere scholen vrij spel om te onderwijzen wat ze willen, zelfs als dat lijnrecht ingaat tegen de Nederlandse normen en waarden.

Het is bijzonder dat het religieus onderwijs in Nederland nog steeds zo groot is. Ondanks de secularisatie blijft het aantal religieuze scholen in Nederland nagenoeg gelijk. Volgens Driessen et al. kan de populariteit van de bijzondere scholen komen door de goede reputatie. Ouders zouden namelijk het idee hebben dat het bijzonder onderwijs zorgt voor betere resultaten. Uit het onderzoek van Driessen et al. is gebleken dat dit niet zo is.⁸ Als er in ieder geval rekening wordt gehouden met de leerlingpopulatie. Op christelijke scholen bijvoorbeeld,

hebben leerlingen vaker een 'gunstigere' achtergrond dan op openbare scholen. Die gunstigere achtergrond zou dan ook de reden kunnen zijn voor ouders om hun kinderen naar een bijzondere school te laten gaan.

Het probleem dat hiermee ontstaat is segregatie onder de leerlingen. Dit gaat recht in tegen één van de kerndoelen van het onderwijs, waarbij leerlingen juist moeten leren omgaan met andere leerlingen van verschillende achtergronden, om hier zo kennis van en respect voor te ontwikkelen. Andere problemen van het bijzonder onderwijs zijn de tegenstrijdigheden die het veroorzaakt. Naast de botsing tussen Artikel 1 en Artikel 23 van de Grondwet, gaat het bijzonder onderwijs ook in tegen de scheiding van kerk en staat. Artikel 1 van de Grondwet wordt niet gewaarborgd door het bijzonder onderwijs, omdat het bepaalde groepen leerlingen mag weigeren volgens Artikel 23 van de Grondwet. De scheiding tussen kerk en staat wordt hier duidelijk geschonden, omdat de staat betaalt voor religieus onderwijs.

De oplossing hiervoor is het Franse schoolsysteem. Hier volgen alle kinderen hetzelfde soort onderwijs, namelijk openbaar onderwijs. Hier komen allerlei godsdiensten en levensbeschouwingen aan bod, waardoor de leerlingen een bredere kennis op kunnen doen. Dit openbare onderwijs wordt gefinancierd door de staat, in tegenstelling tot het religieuze onderwijs in Frankrijk. Hiervoor zullen de ouders moeten uitwijken naar het privéonderwijs. Vanwege de hoge prijs wordt deze soort onderwijs in de praktijk weinig gebruikt.

Artikel 23 zorgt dus voor veel problemen, waardoor het afgeschaft zou moeten worden. In plaats van financiering van zowel bijzondere als openbare scholen, moet er één soort onderwijs komen waar alle leerlingen over alle religies kunnen leren. Dit gaat segregatie tegen en zorgt voor een betere ontwikkeling van de leerlingen.

Bronnenlijst

- [1] #BOOS. (2019, 5 september). CALVIJN COLLEGE VERBIEDT KORTE BROEKEN EN #BOOS WIL ANARCHIE | #BOOS S03E02 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zA1DCSTlgD4>
- [2] Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs (z.d.). Formulier identiteitsprofiel.
- [3] 3. Kouwenhoven, A., & Holdert, M. (2019, 10 september). Salafistische scholen leren kinderen zich af te keren van Nederland. NRC. Geraadpleegd op 27 januari 2022, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/09/10/salafistische-scholen-leren-kinderen-zich-af-te-keren-van-nederland-a3972845>
- [4] Goverde, E. W. R. M. (2014, februari). De Schoolstrijd in een vergelijkende studie (Nr. 3797511).
- [5] 12. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2020, 28 mei). Openbaar en bijzonder onderwijs. Vrijheid van onderwijs | Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 27 januari 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vrijheid-van-onderwijs/openbaar-en-bijzonder-onderwijs>
- [6] Centraal Bureau voor de Statistiek. (2017, 22 september). Ruim 70 procent leerlingen naar bijzonder onderwijs. Geraadpleegd op 27 januari 2022, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/38/ruim-70-procent-leerlingen-naar-bijzonder-onderwijs>
- [7] Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020, 18 december). Religie in Nederland. Geraadpleegd op 27 januari 2022, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/religie-in-nederland>
- [8] G. Driessen, O. Agirdag & M. Merry (2017). Denominatie van de school, gezins- en schoolsamenstelling en onderwijsprestaties. Verschillen openbaar en bijzonder onderwijs in hun opbrengsten?. *Pedagogiek*. 37. 47-61.
- [9] Du Pré, R. (2000, 13 september). Meeste allochtonen op openbare school. *de Volkskrant*. Geraadpleegd op 27 januari 2022, van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/meeste-allochtonen-op-openbare-school~b4e3025f/>
- [10] Kamerstukken I, 2020/21, 320, p.1.
- [11] Vink, A. (2019, 19 april). Waarom de vrijheid van onderwijs niet heilig is. *De Correspondent*. Geraadpleegd op 27 januari 2022, van <https://decorrespondent.nl/9403/waarom-de-vrijheid-van-onderwijs-niet-heilig-is/349665289501-0344d161>